

# TARTALOM

|                   |   |
|-------------------|---|
| RÖVIDÍTÉSEK ..... | I |
|-------------------|---|

|              |    |
|--------------|----|
| ELŐSZÓ ..... | II |
|--------------|----|

## BEVEZETÉS:

### HEINE HATÁSA A 19. SZÁZAD DALSZERZŐIRE

|                                                                                        |          |
|----------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| <b>Heine fiataalkori verseinek irodalmi és zenei hatása .....</b>                      | <b>1</b> |
| A karakterdarab, a dal és a <i>Buch der Lieder</i> műfaji és hangulati rokonsága ..... | 3        |
| Stílussteremtő Heine-dalok .....                                                       | 5        |
| Franz Schubert Heine-dalai .....                                                       | 5        |
| Felix Mendelssohn-Bartholdy: Neue Liebe .....                                          | 6        |
| Liszt Ferenc: Die Lorelei .....                                                        | 8        |
| Johannes Brahms: Der Tod, das ist die kühle Nacht .....                                | 10       |
| Hugo Wolf: <i>Liederstrauß</i> .....                                                   | 11       |
| Különleges hangulatú Heine-dalok .....                                                 | 13       |
| Stephan Heller: Das Fischermädchen .....                                               | 13       |
| Robert Franz: Ja, du bist elend .....                                                  | 15       |
| Kilépés Nyugat-Európából (Grieg: „Hvor er’ de nu”, orosz nyelvű Heine-dalok) ...       | 16       |
| Heine-megzenésítések Magyarországon .....                                              | 19       |
| A századforduló (Ives és Berg egy-egy különleges hangulatú Heine-dala) .....           | 21       |

### SCHUMANN HEINE-DALAI A DALCIKLUSOKBAN

|                                                                              |           |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Heine és Schumann .....</b>                                               | <b>24</b> |
| <b>Schumann dalciklusba nem tartozó Heine-dalairól .....</b>                 | <b>28</b> |
| <b>A karakterisztikus motívumok szerepe Schumann dalköltészetében .....</b>  | <b>38</b> |
| A motívumkutatás legjelentősebb eredményei a Schumann-szakirodalomban .....  | 38        |
| Boetticher: zenei motívumokkal ábrázolt szimbólumok .....                    | 38        |
| Sams: jellegzetes hangulatok ábrázolásához kapcsolható zenei motívumok ..... | 40        |
| Mayeda: azonos zenei motívumok, különböző hangulati tartalommal .....        | 41        |
| A schumanni motívum karakterábrázoló szerepe .....                           | 44        |
| <b>A <i>Myrthen</i> Heine-dalai .....</b>                                    | <b>49</b> |
| A három Heine-dal szerepe a dalciklusban .....                               | 53        |
| Die Lotosblume .....                                                         | 54        |
| Was will die einsame Träne .....                                             | 58        |
| Du bist wie eine Blume .....                                                 | 62        |

|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Heine-Liederkreis</b> .....                                                  | 64  |
| A dalciklus keletkezése .....                                                   | 64  |
| A ciklus-elv Heine és Schumann művében .....                                    | 68  |
| Érzelmi ellentét – dramaturgiai egység .....                                    | 68  |
| A költői és zenei <i>persona</i> többes jelentése .....                         | 70  |
| A dalciklus tonális összefüggései .....                                         | 75  |
| A cselekmény folyamata a zenében .....                                          | 78  |
| A <i>Heine-Liederkreis</i> dalai .....                                          | 79  |
| 1. Morgens steh' ich auf und frage .....                                        | 79  |
| 2. Es treibt mich hin, es treibt mich her .....                                 | 83  |
| 3. Ich wandelte unter den Bäumen .....                                          | 85  |
| 4. Lieb' Liebchen, leg's Händchen auf's Herze mein .....                        | 88  |
| 5. Schöne Wiege meiner Leiden .....                                             | 91  |
| 6. Warte, warte wilder Schiffsmann .....                                        | 95  |
| 7. Berg' und Burgen schau'n herunter .....                                      | 97  |
| 8. Anfangs wollt' ich fast verzagen .....                                       | 100 |
| 9. Mit Myrthen und Rosen, lieblich und hold .....                               | 106 |
| <b>Dichterliebe</b> .....                                                       | 110 |
| A dalciklus keletkezése .....                                                   | 110 |
| A versek kiválasztása .....                                                     | 111 |
| 20 <i>Lieder und Gesänge</i> .....                                              | 114 |
| A négy kihagyott dal .....                                                      | 116 |
| A ciklus-elv a <i>Dichterliebében</i> .....                                     | 124 |
| A dalciklus tonális rendje .....                                                | 124 |
| A <i>bar</i> -forma, mint a <i>Dichterliebe</i> meghatározó képlete .....       | 127 |
| A „Das ist ein Flöten und Geigen” központi szerepe .....                        | 127 |
| A <i>Dichterliebe</i> és Beethoven cisz-moll vonósnégyesének összefüggése ..... | 129 |
| A cisz hang kiemelt szerepe a dalciklusban .....                                | 131 |
| A versek és dalok szövegének eltérései .....                                    | 132 |
| A <i>Dichterliebe</i> háromrészes felépítése .....                              | 134 |
| Első rész: szerelmes dalok (1-5. dal) .....                                     | 134 |
| 1. Im wunderschönen Monat Mai .....                                             | 140 |
| 2. Aus meinen Tränen sprießen .....                                             | 144 |
| 3. Die Rose, die Lilie, die Taube, die Sonne .....                              | 145 |
| 4. Wenn ich in deine Augen seh' .....                                           | 147 |
| 5. Ich will meine Seele tauchen .....                                           | 150 |
| Fordulópont: a 6. dal (Im Rhein, im heiligen Strome) .....                      | 151 |
| Második rész: a fájdalom dalai (7-11. dal) .....                                | 153 |
| 7. Ich grolle nicht, und wenn das Herz auch bricht .....                        | 156 |
| 8. Und wüßten's die Blumen, die kleinen .....                                   | 158 |
| 9. Das ist ein Flöten und Geigen .....                                          | 159 |
| 10. Hör' ich das Liedchen klingen .....                                         | 161 |
| 11. Ein Jüngling liebt ein Mädchen .....                                        | 162 |

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| Fordulópont és első epilógus: a 12. dal (Am leuchtenden Sommermorgen) ..... | 164 |
| Harmadik rész: álom-dalok (13-15. dal) .....                                | 166 |
| 13. Ich hab' im Traum geweinet .....                                        | 169 |
| 14. Allnächtlich im Traume seh' ich dich .....                              | 170 |
| 15. Aus alten Märchen winkt es .....                                        | 171 |
| Második epilógus: a 16. dal (Die alten, bösen Lieder) .....                 | 177 |

## JAVASLATOK A HEINE-DALOK ELŐADÁSÁHOZ

|                                                             |            |
|-------------------------------------------------------------|------------|
| <b>A fontosabb előadási szempontok összefoglalása .....</b> | <b>180</b> |
| A ciklus-elv megjelenési formái a három dalciklusban .....  | 181        |
| A dalok hangnemei .....                                     | 182        |
| A schumanni motívumok .....                                 | 183        |
| A <i>persona</i> szerepe .....                              | 184        |
| <b>Az egyes Heine-dalok előadásáról .....</b>               | <b>186</b> |
| <i>Myrthen</i> .....                                        | 186        |
| Die Lotosblume .....                                        | 186        |
| Was will die einsame Träne .....                            | 187        |
| Du bist wie eine Blume .....                                | 188        |
| <i>Heine-Liederkreis</i> .....                              | 188        |
| Morgens steh' ich auf und frage .....                       | 189        |
| Es treibt mich hin, es treibt mich her .....                | 190        |
| Ich wandelte unter den Bäumen .....                         | 190        |
| Lieb' Liebchen, leg's Händchen auf's Herze mein .....       | 191        |
| Schöne Wiege meiner Leiden .....                            | 191        |
| Warte, warte wilder Schiffsmann .....                       | 192        |
| Berg' und Burgen schau'n herunter .....                     | 193        |
| Anfangs wollt' ich fast verzagen .....                      | 193        |
| Mit Myrthen und Rosen, lieblich und hold .....              | 194        |
| <i>Dichterliebe</i> .....                                   | 195        |
| Első rész (1-5. dal) .....                                  | 196        |
| Im Rhein, im heiligen Strome .....                          | 199        |
| Második rész (7-11. dal) .....                              | 199        |
| Am leuchtenden Sommermorgen .....                           | 201        |
| Harmadik rész (13-15. dal) .....                            | 201        |
| Die alten, bösen Lieder .....                               | 202        |

|              |   |
|--------------|---|
| UTÓSZÓ ..... | i |
|--------------|---|

## FÜGGELÉK

|                                     |            |
|-------------------------------------|------------|
| <b>Bibliográfia .....</b>           | <b>ii</b>  |
| <b>A kottapéldák forrásai .....</b> | <b>vii</b> |